



Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Конотопського міськрайонного суду
Сумської області

25 березня 2025 року

місто Суми, 2025 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 25.03.2025 групою НПМ здійснено відвідування Конотопського міськрайонного суду Сумської області (далі – суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бурка Олександр Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Завалій Анастасія Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Драга Антоніна Олександрівна, представник громадської організації.

Суд розташований за адресою: вул. Садова, 8, м. Конотоп, Сумська область, 41600.

Керівник місця несвободи – Кравченко Віталій Олександрович (голова Конотопського міськрайонного суду).

Керівник апарату суду – Ожог Наталія Леонідівна.

Суд розміщується у окремій триповерховій будівлі в центральній частині міста Конотоп (фото 1).

Відповідно до штатного розпису на 2025 рік у суді передбачено 12 посад суддів, включно з посадами голови суду та заступника голови суду. Водночас, проблемним є питання неуккомплектованості суддівського корпусу, оскільки на момент відвідування в суді працює лише вісім суддів.

В день відвідування групою НПМ затримані, взяті під варту, засуджені, адміністративні (далі – підсудні) до суду не доставлялися.

Організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду у межах повноважень здійснює ТУ ДСАУ в Сумській області.

Обслуговування суду з питань конвоювання підсудних здійснюється ротою конвойної служби ГУНП в Сумській області та Конотопським районним відділом поліції ГУНП в Сумській області.

Облік кількості заявок на конвоювання підсудних та стану виконання таких заявок у суді не ведеться, відтак, інформації щодо кількості доставлених до суду підсудних у 2024 та 2025 роках під час відвідування не отримано. Однак, зі слів керівника апарату суду встановлено, що фактів невиконання заявок на конвоювання упродовж 2024-2025 років не було.

Упродовж 2024-2025 років фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утримуваного під час перебування в суді

зафіксовано не було.

На вході до суду наявна інформація про найменування судового органу (фото 3).

Біля входних дверей маютья тактильні таблички з інформацією, нанесеною шрифтом Брайля (фото 3, 4).

Вхід до приміщення суду обладнано зовнішнім пандусом для маломобільних груп населення (фото 2).

Ширина входних дверей достатня для проїзду колісного крісла стандартних розмірів.

Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками Територіального управління Служби судової охорони в Сумській області, якими ведеться перевірка документів та реєстрація пропуску осіб до адміністративної будівлі суду.

У вестибюлі облаштовано контрольно-пропускний пункт входного контролю та охорони з місцем пропуску через турнікет та рамку стаціонарного металодетектора (фото 6, 8).

Поруч зі стаціонарним металодетектором передбачений контрольований прохід достатньої ширини для проїзду маломобільних груп населення, які пересуваються в кріслах колісних (фото 9).

У вестибюлі та на кожному з поверхів приміщення суду встановлено інформаційні стенди з відомостями про графік прийому громадян, телефонами гарячих ліній Державної судової адміністрації України та центру надання безоплатної правової допомоги, правилами та обов'язками учасників судових процесів, зразками процесуальних документів, контактами Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, розкладом судових засідань тощо (фото 7).

Канцелярія суду з кримінальних справ розташована на другому поверсі будівлі, канцелярія з цивільних і адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення – на третьому поверсі.

У будівлі суду облаштовано 4 зали судових засідань (фото 10-12), які призначені для розгляду у тому числі і кримінальних справ. Зали судових засідань розташовані на першому (зали №№ 1 і 2) та другому (зали №№ 3 і 4) поверхах будівлі.

У кожному залі обладнано стандартизоване загородження (фото 12) для розміщення підсудних, яке виготовлено з металу та органічного скла з дотриманням вимог Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010).

Для знезаражування залів судових засідань та інших приміщень у суді використовуються побутові бактерицидні опромінювачі.

Зали судових засідань обладнані системами відеоконференцв'язку для проведення судових засідань (процесуальних дій) у режимі відеоконференції (фото 10, 11).

Вікна залів судових засідань укріплені металевими ґратами (фото 11).

В'їзд автотранспорту варті на територію суду здійснюється через металеві ворота, що і замикаються. Територія суду (службова зона) огорожена.

Група приміщень для затриманих і взятих під варту осіб та конвою розташована у підвальному поверсі будівлі суду (фото 18). Вхід конвою до будівлі суду здійснюється через службовий вхід, обладнаний металевими дверима (фото 17).

У суді наявні 2 камери для підсудних та приміщення варті (фото 18, 20, 21).

Кожна камера обладнана лавою для сидіння та металевими дверима з накладними замками, зовнішніми запорами та оглядовими вікнами.

Вікна у камерах відсутні. Штучне освітлення внутрішніх приміщень камер здійснюється електричними лампами, захищеними металевими сітками.

У підвальному приміщенні поряд з блоком для розміщення підсудних облаштовано окремий санвузол (фото 22, 23), обладнаний унітазом та умивальником.

Попереднє відвідування суду групою НПМ здійснювалося 25.01.2024. За результатами попереднього відвідування НПМ вносились пропозиції Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України (далі – ТУ ДСАУ) та суду:

1. Забезпечити демонтування загородження у виді металевих кліток для утримання осіб, доставлених до суду для участі в судових засіданнях.

2. Опрацювати питання щодо збільшення кількості та розміру камер у приміщенні суду до 4 м² відповідно до вимог пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010).

3. Облаштувати будівлю суду кімнатою для роботи адвоката з підсудними.

4. Забезпечити у камерах для підсудних (засуджених) комфортний світловий режим шляхом заміни електричних ламп та підвищення рівня яскравості штучного освітлення.

5. Обладнати камери для тримання підсудних (засуджених) вентиляцією.

6. Створити умови для прямого доступу підсудних (засуджених) до питної води.

7. Здійснити контрастне маркування верхніх і нижніх сходинок сходових маршів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, у відповідності до вимог ДБН В.2.2-26:2010 та Державних будівельних норм ДБН В.2.2 40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» (далі - ДБН В.2.2-40:2018).

8. Створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення

9. Обладнати маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від конвойного приміщення до залів судових засідань камерами відеоспостереження, кнопками звукової сигналізації, металевими ґратами на вікнах

на сходових клітках, вертикальними огорожами з ґрат чи сіток між сходовими маршами сходових кліток.

Під час відвідування суду встановлено, що більшість рекомендацій керівництвом ТУ ДСАУ та суду не виконано.

Так, на виконання рекомендацій судом було здійснено демонтаж металевого загородження з арматури у вигляді клітки у залі судових засідань № 3, нанесено контрастне маркування на верхні і нижні сходинки сходових маршів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами (фото 13), а також забезпечено доступ підсудних (засуджених) до питної води (фото 19).

До виконання рекомендацій щодо облаштування у будівлі суду кімнати для роботи адвоката з підсудними (фото 14, 15) було застосовано формальний підхід. Так, працівниками суду наклеєно паперову табличку з написом «Кімната для роботи адвокатів» на двері кабінету судового розпорядника, приміщення якого фактично використовується як котельня та приміщення підрозділу господарського та матеріально-технічного забезпечення.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 28 Конституції України).

1. Недотримання вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 щодо кількості камер для підсудних з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. У суді на 4 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ передбачено лише 2 камери для розміщення підсудних. Недотримання зазначених вимог своєю чергою призводить до порушення вимог пункту 10 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), не забезпечує роздільного розміщення чоловіків і жінок, дорослих та неповнолітніх, інших осіб відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 88 Кримінально-виконавчого кодексу України.

2. Недотримання норм площі приміщень для тримання підсудних. Так, площа кожної з двох камер для підсудних складає лише 3 м² у той час, відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 має бути не менше 4 м² на кожен камеру для підсудних (засуджених).

3. Недотримання рівня природного та штучного освітлення. У камерах для підсудних при відсутності природного освітлення рівень штучного освітлення не забезпечує комфортний світловий режим, що не дозволяє підсудним вільно

ознайомлюватись із документами та суперечить пункту 18.1 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R(2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) та пунктам 10 і 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями.

4. Пунктом 8.2.3 ДБН В.2.2–26:2010 визначається, що в камерах для утримання підсудних (засуджених) повинна передбачатися припливно-витяжна вентиляція. Допускається передбачати механічну вентиляцію.

Попри указані вище вимоги, у ході відвідування НПМ зафіксовано відсутність вентиляції в камерах для утримання підсудних (засуджених), що унеможливило доступ засуджених до свіжого повітря.

Порушення прав осіб з інвалідністю (Конвенція про права осіб з інвалідністю).

5. Наявні у суді санітарні вузли, всупереч нормам Державних будівельних норм ДБН В.2.2 40:2018. «Інклюзивність будівель і споруд» (далі - ДБН В.2.2-40:2018), не забезпечують їх використання особами з інвалідністю через відсутність будь-яких пристосувань для такої категорії осіб.

Порушення права на безпечні умови перебування в приміщеннях судів для підсудних (засуджених), працівників і відвідувачів судів.

6. У приміщенні суду не забезпечено ізолюваного маршруту конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від службового входу суду до залів судових засідань, у зв'язку з цим підсудні конвоюються по відкритим для сторонніх осіб сходовим кліткам будівлі суду та коридорам першого і другого поверхів.

На шляху проходження підсудного до залу судового засідання відсутні металеві ґрати на сходових клітках, відсутні вертикальні огорожі ґратами чи сітками між сходовими маршами сходових кліток.

Також по маршруту конвоювання підсудних відсутнє відеоспостереження та кнопки звукової сигналізації.

Викладене вище є порушенням пунктів 13 і 15 Інструкції та вимог підпункту 7.1.10 ДБН В.2.2-26:2010.

7. Біля службового входу до будівлі суду, через який передбачено доставляти підсудних і підозрюваних, не облаштовано бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля й висаджування осіб, що перебувають під вартою, що не відповідає вимогам пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010.

8. Всупереч вимогам підпункту 8.5.4. ДБН В.2.2-26:2010 у суді відсутні сигнально-переговорні пристрої для зв'язку між залами судових засідань для слухання кримінальних справ і приміщенням конвою.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

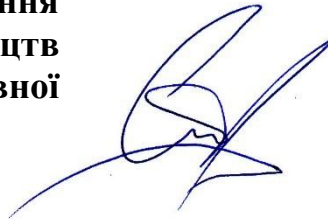
Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Сумській області та Конотопському міськрайонному суду Сумської області:

1. Опрацювати питання щодо збільшення кількості та розміру камер у приміщенні суду до 4 м² відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН.
2. Забезпечити у камерах для підсудних (засуджених) комфортний світловий режим шляхом заміни електричних ламп та підвищення рівня яскравості штучного освітлення.
3. Обладнати камери для тримання підсудних (засуджених) вентиляцією.
4. Створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення.
5. Обладнати службовий вхід до будівлі суду боксом для заїзду спеціального конвойного автомобіля й висаджування осіб, що перебувають під вартою.
6. Обладнати маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від конвойного приміщення до залів судових засідань камерами відеоспостереження, кнопками звукової сигналізації, металевими ґратами на вікнах на сходових клітках, вертикальними огорожами з ґрат чи сіток між сходовими маршами сходових кліток.
7. Обладнати зали судових засідань і приміщення конвою сигнально-переговорним пристроями.

Додаток: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**



Олександр Бурка

Додаток: фото до звіту

Фото 1



Фото 2



Фото 3



Фото 4



Фото 5



Фото 6



Фото 7



Фото 8



Фото 9



Фото 10



Фото 11



Фото 12



Фото 13



Фото 14



Фото 15



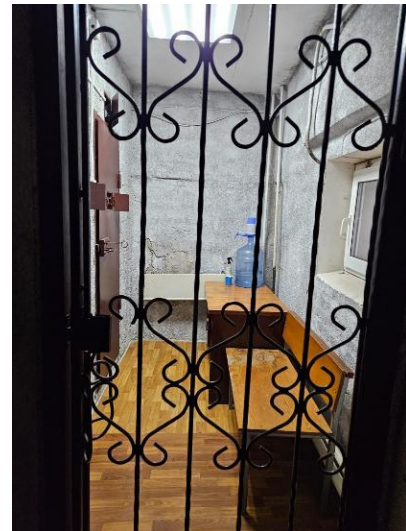
Фото 16



Фото 17



Фото 18



Φοτο 19



Φοτο 20



Φοτο 21



Φοτο 22



Φοτο 23

